

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till vissa byggnader för folkskoleväsendet.

(2:a avd.)

Uti en den 20 januari 1939 dagtecknad proposition (nr 39) har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att förklara sig icke hava något att erinra mot att statsbidrag må utgå till i statsrådsprotokollet omnämnda byggnadsföretag inom Torps och inom Ytterhogdals skoldistrikt utan hinder av att byggnadsarbetena påbörjats utan att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till företagens utförande.

Såsom förutsättning för erhållande av statsbidrag jämlikt kungörelsen nr 45/1936 till anskaffande av nya undervisningslokaler gäller enligt § 3 första stycket av nämnda kungörelse, att Kungl. Maj:t — eller i fall, då det icke rör sig om en kostnadssumma överstigande 10,000 kronor, vederbörande länsstyrelse — *lämnat tillstånd till byggnadsföretagets utförande.*

Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 287/1938 förelagt riksdagen fråga om statsbidrag till två skolbyggnadsföretag, det ena inom Stockholms och det andra inom Tofta skoldistrikt, som påbörjats utan att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till företagens utförande, förklarade riksdagen i skrivelse nr 290/1938 hinder icke möta mot att statsbidrag finge utgå till omfördälda byggnadsföretag, ehuru byggnadsarbetena påbörjats utan att sådant tillstånd lämnats. Riksdagen anförde, att riksdagen funne det synnerligen anmärkningsvärt, att skoldistrikt, som ansökt om tillstånd att utföra byggnadsföretag och om statsbidrag därtill, igångsatt byggnadsarbetena utan att avvakta byggnadstillstånd. Riksdagen förklarade sig utgå från att Kungl. Maj:t, såsom i propositionen framhållits, vidtog åtgärder för att fästa de lokala skolmyndigheternas uppmärksamhet på att statsbidrag till nya undervisningslokaler icke kunde påräknas, därest byggnadsföretaget

igångsattes utan avvaktan på beslut av vederbörande statliga myndigheter. Genom beslut den 22 september 1938 anbefalldes Kungl. Maj:ts skolöverstyrelsen att på lämpligt sätt fästa de lokala skolmyndigheternas uppmärksamhet på angivna förhållande.

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligga nu ytterligare två ärenden om statsbidrag för nya undervisningslokaler, oaktat byggnadsföretagen påbörjats, innan tillstånd till deras utförande lämnats, det ena avseende *Torps skoldistrikt* i Västernorrlands län och det andra *Ytterhogdals skoldistrikt* i Jämtlands län. Härom inhämtas av propositionen bland annat:

Torps skoldistrikt. Det byggnadsföretag, varom är fråga, gäller uppförandet av nytt skolhus för Lillmörtnäs mindre folkskola i stället för ett, vilket hösten 1936 förstörts genom eldsvåda. Det nya skolhuset, vilket beslutats av kommunalfullmäktige den 7 mars 1937, togs i bruk med höstterminens början 1937. I en den 7 januari 1938 till vederbörande folkskolinspektör inkommen, den 30 augusti 1937 dagtecknad ansökning anhöll folkskolestyrelsen dels om tillstånd att utföra byggnadsföretaget, dels ock om statsbidrag till byggnadskostnaderna. Vederbörande myndigheter hava vitsordat behovet av de nya skollokalerna. *Skolöverstyrelsen* har uppskattat den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas, till 14,987 kronor samt hemställt att — därest statsbidrag ansåges böra beviljas — därvid såsom villkor uppställdes, att vissa, av överstyrelsens byggnadssakkunniga biträde föreslagna ändringar skulle vidtagas.

Ytterhogdals skoldistrikt. Den 15 december 1937 fastställdes reglemente för distriktet av innehåll bland annat, att Fåssjö och Stensåns mindre folkskolor skulle sammanslås till en folkskola av B 2-form, belägen i Fåssjö. Den 14 mars 1937 hade kommunalfullmäktige beslutat, att nytt skolhus skulle uppföras i Fåssjö snarast möjligt. Den 18 juli 1937 tillsattes, sedan vederbörande folkskolinspektör förklarar sig icke hava något att erinra mot uppgjorda ritningar, en byggnadskommitté med fullmakt att teckna entreprenadkontrakt. I en den 15 november 1937 dagtecknad ansökning anhöll folkskolestyrelsen därefter dels om tillstånd till byggnadsföretaget, dels ock om statsbidrag därför. Byggnadsföretaget påbörjades utan avvaktande av erforderligt tillstånd, och den nya skolbyggnaden togs i bruk med början av höstterminen 1938. — Vederbörande myndigheter hava vitsordat, att en skola av B 2-form inom överskådlig tid vore behövlig å ifrågavarande plats samt att den nya skolbyggnaden vore nödvändig. *Skolöverstyrelsen* har beräknat högsta kostnadssumman för byggnadsföretaget till 42,650 kronor samt hemställt att, därest statsbidrag ansåges böra beviljas, såsom villkor uppställdes, att vissa av överstyrelsens byggnadssakkunniga biträde föreslagna ändringar vidtoges.

Departementschefen har för egen del anfört:

»Vid anmälan av fråga om statsbidrag till de två byggnadsföretag, som avsågos i propositionen nr 287/1938, framhöll jag, att av statsbidragsbestämmelserna och förarbetena till desamma syntes framgå, att det varit avsett, att den statliga myndighetens prövning av byggnadsärendena skulle

äga rum, innan byggnadsarbetena igångsattes. Endast på detta sätt möjliggjordes för staten att öva det inflytande på skolbyggnadsverksamheten, som uppenbarligen utgjort en förutsättning för statens övertagande av en väsentlig del av skolbyggnadskostnaderna. I det ena av nyssnämnda byggnadsföretag rörde det sig om statsbidrag av en mycket betydande storleksordning. Såväl på grund härav som med hänsyn till vikten av att för framtida tillämpning skapa fullständig klarhet angående den avsedda innebörden av bestämmelserna i förevarande hänseende, syntes det mig önskvärt, att ärendena underställdes riksdagens prövning. Genom riksdagens uttalande i skrivelsen nr 290/1938 har fastslagits, att skoldistrikt icke kan i fortsättningen påräkna statsbidrag till byggnadsföretag, som igångsattes, innan vederbörlig statsmyndighet meddelat tillstånd till dess utförande. Enligt det föregående har Kungl. Maj:t sedermera anbefallt skolöverstyrelsen att på lämpligt sätt fästa de lokala skolmyndigheternas uppmärksamhet på angivna förhållande.

Vid den tidpunkt, då riksdagen gjorde nyssnämnda uttalande, voro de båda byggnadsföretag, om vilka nu är fråga, redan påbörjade eller slutförda. Efter övervägande av på frågan inverkan omständigheter har jag kommit till den uppfattningen, att statsbidrag till dessa byggnadsföretag bör utgå, oaktat ärendena icke handlagts i föreskriven ordning. I båda dessa fall synes, då byggnaderna uppfördes, ett obestriddigt och trängande behov av nya skollokaler hava förelegat. Särskilt torde detta hava gällt Torps skoldistrikt, som genom eldsvåda förlorat ett skolhus. Det måste hava varit synnerligen angeläget för skoldistriktet att utan avsevärdare dröjsmål erhålla nya lokaler. Omständigheterna vid tillkomsten av den nya skolbyggnaden synas vara jämförbara med dem, som föranledde 1938 års riksdag att medgiva statsbidrag till förutnämnda byggnadsföretag inom Stockholms skoldistrikt. Beträffande åter Ytterhogdals skoldistrikt torde underlåtenheten att i tid söka tillstånd till byggnadsföretaget av handlingarna i ärendet att döma närmast hava berott på bristande kännedom om innebörden av de gällande statsbidragsbestämmelserna. Det sistnämnda fallet överensstämmer nära med förutberörda, 1938 års riksdag underställde fråga om statsbidrag till skolbyggnad i Tofta skoldistrikt. Till det anförda må läggas, att skattetrycket i Torps och Ytterhogdals kommuner är relativt stort. Hela kommunala utdebiteringsbehovet på grund av 1937 års taxering utgjorde per skattekrona 16 kronor 65 öre för Torps kommun och 14 kronor för Ytterhogdals kommun.

Därest riksdagen förklarar sig icke hava något att erinra mot att statsbidrag till ifrågavarande byggnadsföretag må utgå, oaktat tillstånd till byggnadsarbetenas utförande icke i föreskriven ordning lämnats, läser det få ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med de i ämnet gällande bestämmelserna fastställa den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag jämlikt förutnämnda kungörelse må beräknas, samt meddela övriga i ämnet erforderliga bestämmelser. Bland annat bör som villkor för statsbidrag gälla, att de av skolöverstyrelsen ifrågasatta ändringarna i skolbyggnaderna vidtagas. För de kostnader, som föranledas härav, böra skoldistriktet själva svara.»

Med hänsyn till vad av departementschefen anförts vill utskottet icke motsätta sig, att statsbidrag må utgå till ifrågavarande skolbyggnadsföretag i Torps och Ytterhogdals skoldistrikt.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må förklara sig icke hava något att erinra mot att statsbidrag må utgå till de i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 20 januari 1939 omnämnda byggnadsföretagen inom Torps och inom Ytterhogdals skoldistrikt utan hinder av att byggnadsarbetena påbörjats utan att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till företagens utförande.

Stockholm den 28 februari 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Oscar Olson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Landeryd, *Bergström*, *Ström* i Lidköping, *Lindström*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Larsson* i Varberg, *Carlström*, *von Heland*, *Andersson* i Rixö och *Bergman*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Närtinge*, *Weijne* och *Andersson* i Södergård,